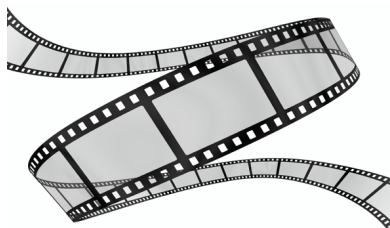

Nieuwsbrief

mei 2022

Film in Rialto

De filmclub verschuift van de eerste dinsdag in de maand, naar de eerste donderdag.

Carla Vermeer en Brigitte Haffmans stellen een film voor in Rialto, altijd een middagvoorstelling en sturen een paar dagen

van te voren een mail rond.

Voor wie dat wil is er na de film de mogelijkheid om met elkaar in het restaurant te eten.

De eerste keer wordt bij uitzondering de 2^e donderdag, 9 juni.

Daarna dus iedere eerste donderdag van de maand. Hou je mailbox in de gaten.

Brigitte Haffmans, Carla Vermeer

Foto impressie van de Inloop van 25 mei

Inhoud Nieuwsbrief

- pagina 1: Film in Rialto,
Foto-impressie van de Inloop van 25 mei
Inhoud
Zomervakantie!
- pagina 2: Agenda,
Speurtocht voor rollatorgangers?
Activiteiten en
Colophon
- pagina 3: Mag het ietsjes minder zijn??
2e Hands is niet erg!
- pagina 4: Besparen bij het douchen
- pagina 5: D'Oude Raai zoekt vrijwilligers
Valpreventie
- pagina 6: Badhuizen in de Pijp
- pagina 8: Wie weet waar?

Zomervakantie:

De volgende Nieuwsbrief verschijnt begin juli. In augustus verschijnt geen Nieuwsbrief.

Agenda Stadsdorp De Pijp, juni 2022

zaterdag 4 juni, 10:30 uur: Cryptogram, meer informatie over plaats: Yol Köster (ymbik@hotmail.com)

woensdag 8 juni, 10:00 uur: Stuurgroepvergadering in buurtgebouw HdK

zaterdag 11 juni, 19:30 uur: Dansen in buurtgebouw HdK

zaterdag 25 juni, 19:30 uur: Dansen in buurtgebouw HdK

woensdag 29 juni, 17:00 - 19:00 uur: Inloop in De Buurman (Amsteldijk 35, ingang Ceintuurbaan)

Speurtocht voor 'rollatorgangers'

Evelien Mellink wil naar aanleiding van een verzoek om alsnog ook voor mensen met een rollator een speurtocht te organiseren. Opgeven bij Evelien Mellink via: stadsdorpdepijp.nieuwsbrief@gmail.com

Activiteiten, juni 2022

t/m 30 juni: Museum De Dageraad, tentoonstelling Een monument voor een burgemeester (meer informatie: [activiteiten juni](#)).

zondag 5 juni: Rommelmarkt in Buurtgebouw HdK (meer informatie: [rommelmarkt](#)).

zaterdag 11 juni: Open Tuinendag in De Pijp (meer informatie: [Open tuinen dag De Pijp](#)).

zondag 12 juni, Amstellanddag (meer informatie: [activiteiten juni](#)).

zaterdag 18 juni, 14:00 - 22:00 uur: Ruwe Diamant Festival (meer informatie: [Ruwe diamant festival](#))

zondag 19 juni, 11:30 uur: Museum De Dageraad, lezing en rondleiding (meer informatie: [activiteiten juni](#))

zaterdag 25 juni, 13:00 uur: Ambachtenroute De Pijp (meer informatie: [activiteiten juni](#)).

Zie ook Plan C voor hun agenda voor juni <https://www.plancdiamantbuurt.nl/evenementen/2022-06/>

De hele zomer dansen met Dance Connects in Amstelpark en Beatrixpark (meer informatie: [Dansen met Dance Connects](#)).

Colophon

Deze Nieuwsbrief is samengesteld door Jantien Hoogenhout, Evelien Mellink, Lidy van der Maaden, vormgeving Pieter Jans.

Foto's: Anne Schröder (pag. 3-4), Toon Briggs (pag. 1).

Heb je iets voor de Nieuwsbrief van juli/augustus, stuur je kopij dan **voor 25 juni** naar: stadsdorpdepijp.nieuws@gmail.com.

MAG HET IETSJES MINDER ZIJN??

In de werkgroep zorg wisselden we tips uit om te besparen op de sterk oplopende kosten van onze directe levensbehoeften. Besparingen zijn vaak ook goed voor het milieu. We willen deze tips graag delen via de Nieuwsbrief.

We zijn ook benieuwd naar tips van andere stadsdorpers. We ontvangen die graag op ons mailadres stadsdorpdepijp.zorg@gmail.com of geef ze aan ons door.

In de Nieuwsbrief van mei hebben we ons eerste artikel geplaatst. Hieronder volgen bijdragen van Anne Schröder en Evelien Mellink.

Werkgroep Zorg

Miep van Dam, Atie Engel, Riet Lenders, Ina Ree, Anne Schröder

2e Hands is niet erg!

Een manier om te besparen is onder anderen het kopen van 2e hands kleren!

Als je een beetje moeite doet om goed te kijken waar de kleding gemaakt is en van welke grondstoffen, vind je veel mooie dingen!

Straks als de winter weer in aantocht is, willen we allemaal onze verwarming op 19 graden zetten óf nog lager. Dat betekent meer kleren aandoen! Een zijden of wollen onderhemd en andere lekker warme zaken, b.v. laarsjes of gewatteerde broeken.

Waarom nu niet al uitkijken voor dat mooie wollen vest voor de winter.

Je kunt naar de lapjesmarkt op de Noordermarkt op maandagochtend, maar dat is nogal uit de buurt. In de Pijp heb je verschillende mogelijkheden om goedkoop kleren te vinden!

Je hebt "vintage" in diverse prijsklassen:

Op de Albert Cuyp, 1e markt, heb je de "Vintage" Kilo Store! Daar is heel veel te vinden. Ga er af en toe heen en vertel wát je zoekt! Je kunt daar ook zonder enige gêne afdingen, als je iets te duur vindt, want ze willen daar ook graag dat het verkocht wordt!

Dan de iets sjiekere "Penny Lane", Eerste van der Helststraat 11A, waar de echt mooie stukken al uitgezocht zijn door kenners.

Nog iets mooier en dus duurder zijn "Lucille" op de hoek van de van Woustraat / 2e Jan Steenstraat en Betty Jane op de Ceintuurbaan 378!!

Bij de Schinkel Tramremise heb je Gideon. Daar kun je de meest fantastische dingen vinden, die bijna niets kosten. Je moet er vaker langsgaan, omdat er elke dag weer veel nieuws bij komt!

Eigenlijk in een klein rondje over en achter de Albert Cuyp vind je al deze winkels. Wil je dan echte merkkleding met name bloesjes en overhemden, ga naar de 2e markt. Daar is al 20 jaar een stal met de meest exclusieve merkhemden. Allemaal 2e hands, nog zo mooi als nieuw en al gewassen!!

De verkoopster van deze stal vertelde me een vreselijk verhaal over kleding (meestal gemaakt in 3e wereldlanden, goedkoop... dus veel kunststoffen en vergif) die in een gebied zo groot als de provincie Utrecht gestort wordt in de Atacama woestijn van Chile en daar vergaat en de omgeving verpest, vergiftigt en verziekt. Soms bérgen kleding zo hoog als huizen van 5 verdiepingen!

Nóg een reden om voor 2e hands of "Vintage" te gaan!

Anne Schröder.

Besparen bij het douchen.

Als een van de mogelijkheden om te besparen op ons energieverbruik wordt altijd korter douchen genoemd. Om het ons daarbij gemakkelijk te maken, wordt het gebruik van een timer aangeraden.

Een nog effectievere methode is om koud te douchen; je gebruikt dan helemaal geen gas en bovendien is het heel gezond. Het scheelt enorm op je gasrekening!

Als je koud wil gaan douchen, is het verstandig om niet in één keer onder de koude straal te springen, maar om je lichaam aan het koude water te laten wennen: je begint bij je voeten en je werkt langzaam naar boven met je nek en bovenrug het laatst. De adem stukt dan even, maar door te ontspannen en diep adem te halen kan je je ademhaling daarna reguleren. Je kan ook eindigen met de borst en schouders, wat jij het prettigst vindt. Je kan eerst warm douchen en daarna koud afdouchen of alleen koud douchen.

Een andere mogelijkheid om op je energiegebruik te besparen, en daar lijkt een taboe op te rusten, is om niet elke dag te douchen maar om je een paar keer per week gewoon met washand en zeep aan de kraan te wassen. Wij zijn geen arbeiders meer die vuil werk verrichten.

Evelien Mellink

D' Oude Raai zoekt vrijwilligers

Voor d'Oude Raai is men hard op zoek naar vrijwilligers. Vaak gaat het om eenvoudige activiteiten, dus niets ingewikkelds.

Een praatje met een bewoner, kopje koffie drinken op de kamer of in het prachtige restaurant, een wandelingetje. Zo zijn er meer dingen te bedenken. Daarbij is de omgeving daar heel aangenaam, de zorg optimaal.

Ik kan het weten, want Peter woont daar nu een half jaar en heeft er helemaal zijn plek gevonden, ook is er een prachtige tuin.

Voor geïnteresseerden organiseren ze op **donderdag 30 juni** van 10.30 uur tot 11.30 uur en **dinsdag 19 juli** van 13.00 tot 14.30 een koffieuurtje om wat voorlichting hierover te geven in d' Oude Raai (Ferdinand Bolstraat 321).

Groet van *Mirza Voogel*

Valpreventie

Weet je dat er per dag 14 mensen overlijden als gevolg van een val en 280 65plussers op de eerste hulp komen.

Op de website www.laatjenietvallen.nl staat informatie over cursussen valpreventie. Op de site staan ook een aantal eenvoudige oefeningen die je helpen je balans te verbeteren. Want, hoe beter je balans hoe minder kans je hebt om te vallen en hoe beter je in staat bent om jezelf op te vangen als je struikelt.

De VU is momenteel bezig met een wetenschappelijk onderzoek naar de cursus In Balans. Er zijn oefengroepen en controlegroepen, de volgende groepen starten op 7 september.

Ik kon meedoen met de eerste cursus. Mijn moeder viel de laatste jaren van haar leven heel regelmatig. Ze viel meestal in huis, ze heeft nooit iets gebroken, maar het werd voor haar wel steeds moeilijker om op te staan. Ik dacht: als ik wat dit betreft op mijn moeder lijk, kan ik maar beter nu al het een en ander gaan leren, want dat zal ik nodig hebben te zijner tijd. Ik ben heel enthousiast over de cursus. Ik val nooit (nog niet?) maar ik merk dat ik toch stabiel loop, geleerd heb waar ik op moet letten en ik heb een manier van opstaan geleerd die beter gebruik maakt van kracht en dus minder energie vraagt. Ik kan het iedereen aanraden.

Je kan via Uitzending gemist het programma Meldpunt van 28 mei 2022 terugkijken. Daarin een item over valpreventie, waarin Wil Hallers vertelt over een val die ze maakte en haar ervaring met de cursus valpreventie.

Om je op te geven voor de cursus van 7 september kan je bellen: 06 438 004 98.

Jantien Hoogenhout

Badhuizen in de Pijp

In de nieuwsbrief van mei stond een bijdrage van de Werkgroep Zorg om de komende maanden aandacht te besteden aan mogelijkheden om te besparen op onze uitgaven. Hier sluit ik me graag bij aan met een stukje over de voormalige gemeentelijke badhuizen in de Pijp.

Nog niet zo lang geleden gold de douche als een luxe. Tot ver in de jaren '70 en ook nog begin jaren '80 hadden heel veel mensen in 19e-eeuwse stadswijken, zoals de Pijp, zelfs helemaal geen douche en wisten zij zich aan de kraan. Men ging naar het badhuis, waar men kon douchen of in bad gaan. In de Pijp stonden twee gemeentelijke badhuizen en een particulier badhuis.

Een stukje geschiedenis

Tot ver in de 19^e eeuw had men geen water uit de kraan en werd er in Amsterdam schoon water vanuit de Vecht aangevoerd, dat in waterbakken werd opgeslagen en aangevuld met regenwater; dit was geen gezuiverd water. De waterleiding bestond toen nog niet. Het water in de grachten was te smerig om je mee te wassen laat staan om te drinken. Door gebrek aan schoon water en slechte hygiënische omstandigheden heersten er veel besmettelijke ziekten en epidemieën, zoals cholera en tyfus, die vooral mensen in armere, overbevolkte volksbuurten troffen.

De schrijver Jacob van Lennep en de heer Vaillant (bij velen van ons nog bekend van de geiser) trokken zich het lot van de stadsbewoners aan en richtten halverwege de 19^e eeuw de *Amsterdamse Duinwatermaatschappij* op voor schoon duinwater. Zij zorgden voor de aanleg van een waterleiding vanuit de duinen naar Amsterdam, die tot de Haarlemmerpoort liep. Dit was de allereerste waterleiding in Nederland, een gietijzeren waterleiding, die nog tot 2017 bestaan heeft.

Deze waterleiding was nog niet op de huizen aangesloten en voor schoon leidingwater uit de duinen moest men naar de Haarlemmerpoort waar een fonteinje was. Voor 1 cent kon men daar een emmertje duinwater tappen. Men mocht niet meer dan twee emmertjes water tegelijk tappen.

In de tweede helft van de 19^e eeuw werd deze waterleiding doorgetrokken en op steeds meer huizen aangesloten. Dit was vooral voor de rijkere burgers, die zich dit konden veroorloven. Wel kwamen er voor de gewone man steeds meer tappunten waar men zijn emmertje water kon halen.

Het Amstel-Badhuis

De komst van een waterleiding maakte ook de bouw van badhuizen mogelijk. Eind 19^e eeuw verschenen er luxe badhuizen, bedoeld voor de betere standen.

Een van deze badhuizen was het Amstel-Badhuis, op de Amsteldijk, hoek 2^e Jan van der Heijdenstraat, gebouwd in 1882/1883. Hier kon men niet alleen douchen of in bad, maar ook dineren. De dames konden er naar de kapper en er was zelfs een parfumerie.

Het had aparte ingangen voor dames en heren: voor de dames in de 2^e Jan van der Heijdenstraat (nr. 109), voor de heren

aan de Amsteldijk (nr. 25¹). Uiteraard waren ook de badruimten gescheiden: voor de heren op de eerste verdieping, voor de dames op de tweede. De derde verdieping was zowel voor de dames als de heren, zodat ze daar samen konden zijn en wat eten en drinken. En de mannen naar hun schoongewassen, gekapte en geparfumeerde dames konden kijken.

Het was een chique badhuis met ruime badkamers en rustkamers voor na het baden met tropische planten en palmen. Er liepen balkons langs de ronde gevel, waar men een mooi uitzicht op de Amstel had. Het is alles vergane glorie. Het gebouw bestaat nog en is op de monumentenlijst geplaatst.

*Dit Amstel-Badhuis was het particuliere badhuis
waarnaar in de vorige “Wie weet waar” gevraagd werd.*

In 1896 ging de Amsterdamse Duinwatermaatschappij over op de Gemeente Amsterdam en heette vanaf toen het Gemeente Waterleidingbedrijf (nu Waternet). Hierdoor versnelde de aansluiting van de woningen op de waterleiding omdat iedereen nu toegang tot de waterleiding kreeg en niet alleen de rijken. Eind 19e, begin 20e eeuw was vrijwel elke woning in Amsterdam aangesloten.

Dit betekende echter niet dat men gelijk over warm water, laat staan een douche of bad beschikte. Men waste zich aan de koude kraan. Men ging hooguit één keer per week, op zaterdag, in bad, dat wil zeggen: men vulde een zinken teil, waarin men zich om de beurt in hetzelfde water waste. Er waren “water-en-vuur-winkels”, waar men heet water kon kopen, ook voor de was. Ook in de Pijp bestonden van deze winkels.

Gemeente badhuizen in de Pijp

Om de volksgezondheid en hygiëne in de armere buurten te verbeteren bouwde de gemeente vanaf 1911 badhuizen waar men tegen een geringe vergoeding kon douchen of een bad nemen. Er waren mensen die zich voor hun “vieze en vuile stadgenoten” schaamden en men sprak daarbij over ‘waterbeschaving’. In 1920 kwam wethouder De Miranda met het ‘Badhuizenplan’ waarin bepaald werd dat elke volksbuurt tenminste één badhuis moest hebben. ‘Wil je baden, wil je zwemmen, moet je op De Miranda stemmen’ was in die tijd een bekende verkiezingsleuze van de SDAP.

In de Pijp werden twee gemeentelijke badhuizen gebouwd: in de Diamantstraat (1926) en in de Sweelinckstraat (1931). Het badhuis in de Sweelinckstraat verving een eerder badhuis in de

Govert Flinckstraat. Net als het particuliere Amstel-Badhuis hadden ze aparte ingangen voor mannen en vrouwen. Er waren twaalf stortbaden (douches) en twee kuipbaden. De mannen beneden, de vrouwen op de eerste verdieping.

In de Diamantstraat waren in totaal tien baden voor mannen en tien voor vrouwen, waarvan acht stortbaden en twee kuipbaden. Het was een rond gebouw, waarbij de buitenste ring uit de badruimten bestond. In het midden liep de schoorsteen vanuit de kelder waar de ketel stond, naar het midden van het dak.

¹ Hier zat eerder de Berebijt, waarover in de Nieuwsbrief van mei 2022 geschreven is.

Men mocht tien minuten van de douche of het bad gebruikmaken. Er was een badmeester die daar streng op toezag en onverbiddelijk was. Omdat iedereen zich op zaterdag wilde wassen, was het er die dag erg druk. Er waren wachtkamers, zodat het badhuis ook een ontmoetingsplek werd. Men vond het er zelfs zo gezellig dat toen veel huizen een eigen douche- of badruimte kregen, ze toch naar het badhuis bleven gaan en de doucheruimte thuis als kolenhok gebruikten.

De badhuizen zijn tot ver in de jaren '70, begin jaren '80 nog gebruikt. In de jaren '70 zijn veel huizen in de Pijp gerenoveerd en ook kwam er nieuwbouw. Hierdoor kreeg vrijwel iedereen een douche of bad en werd het bezoek aan het badhuis vanaf die jaren steeds minder. In de jaren '80 zijn ze definitief gesloten. Het badhuis aan de Sweelinckstraat heeft nadien meerdere bestemmingen gehad, maar de meesten van ons kennen het gebouw als De BadCuyp. Het badhuis in de Diamantstraat is eind jaren '80 als een van de laatste gesloten. Het is een prachtig gebouw in de stijl van de Amsterdamse School en heeft de status van rijksmonument. Kunstenaars hebben er atelierruimtes. In de ramen zijn aan de buitenkant tijdelijk portretten van in de buurt actieve bewoners geplaatst.

Tenslotte

Tussen de twee emmertjes water halen en het huidige watergebruik is een groot verschil en zijn we volledig doorgeschoten. Gemiddeld verbruikt men een zeer ruime 100 liter water per persoon per dag, waarvan alleen al ruim 42 liter voor het douchen. Veel mensen staan dagelijks lang onder de warme douche en niets herinnert er nog aan dat we ons nog geen eeuw geleden in de keuken onder de koude kraan wasten. Er zou naar een middenweg gezocht moeten worden waarbij zowel het waterverbruik als het energiegebruik voor het warme water, verminderd zouden moeten worden. Zie ook de rubriek "Mag het ietsje minder zijn?"

Evelien Mellink, met dank aan Rob Godfried bij de totstandkoming van dit artikel.

foto's

Deze zijn uit de beeldbank van het stadsarchief gedownload en vrij beschikbaar/auteursrechtvrij. Wel moet het Stadsarchief als bron worden vermeld met, indien bekend, de naam van de vervaardiger:

1. Amstel-Badhuis.
Bron: Stadsarchief Amsterdam, 1988, Collectie Bureau Monumentenzorg
2. Interieur Gemeente Badhuis Diamantstraat.
Bron: Stadsarchief Amsterdam, eigen fotodienst, fotograaf I.Roël.

Wie weet waar...?

Twee apen spelen met een bal. Weet jij waar dat in De Pijp is? Stuur een foto naar: stadsdorpdepijp.nieuws@gmail.com.

De oplossing van de vorige keer vind je in het artikel over Badhuizen in De Pijp.

www.stadsdorpdepijp.com
stadsdorpdepijp.secretariaat@gmail.com
06-39860140

